

Juryrapport AVT-Anéla dissertatieprijs 2020

De jury voor de AVT-Anéla dissertatieprijs bestond dit jaar uit Marije Michel (RUG), Pieter Muysken (RU Nijmegen), Gisela Redeker (RUG), Jeannette Schaeffer (UvA) en Josje Verhagen (UvA). De jury werd ondersteund door Jorrig Vogels (namens AVT) en Paz González (namens Anéla).

In totaal werden er tien proefschriften voorgedragen die van moedig vernieuwende fonologische analyses tot in de praktijk ingebed Dudoc Alfa onderzoek de hele breedte van de taalkunde bestrijken. Bij de selectie heeft de jury de volgende criteria gehanteerd: Reikwijdte, Methodologie, Vakmanschap, Originaliteit, Impact, en Helderheid van verslaglegging. Alle juryleden hebben tijdens de eerste selectieronde van ieder proefschrift tenminste het eerste hoofdstuk, het laatste hoofdstuk en de samenvatting gelezen. De jury is vervolgens behoorlijk eensgezind tot een top drie van genomineerden gekomen. U hebt vanmiddag de interviews kunnen zien met deze drie genomineerden, hierbij in alfabetische volgorde:

- Eveline Boers-Visker (UvA) met haar proefschrift getiteld *Learning to use space: A study into the SL2 acquisition process of adult learners of Sign Language of the Netherlands*;
- Imme Lammertink (UvA) met haar proefschrift *Detecting patterns: Relating statistical learning to language proficiency in children with and without developmental language disorder*;
- Véronique Verhagen (UvT) met haar proefschrift *Illuminating variation: Individual differences in entrenchment of multi-word units*.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de drie genomineerde proefschriften. Alle drie deze proefschriften leveren een duidelijke bijdrage aan theorievorming en zijn grondig opgezet en beschreven. Het zijn alle drie indrukwekkende boeken waarin theoretische diepgang gecombineerd wordt met methodologische vernieuwing.

Het proefschrift van Eveline Boers-Visker - *Learning to use space: A study into the SL2 acquisition process of adult learners of Sign Language of the Netherlands* – gaat over de verwerving van Nederlandse gebarentaal (NGT) door volwassenen die een gesproken taal (Nederlands) beheersen. Het proefschrift gaat over hoe de ruimte in NGT wordt gebruikt om grammaticale en ruimtelijke relaties in uit te drukken. Boers-Visker onderzoekt niet alleen hoe tweedetaalleerders de gebarenruimte in NGT leren gebruiken, maar ook hoe het gebruik van de gebarenruimte het best onderwezen kan worden in het NGT als tweede taal. Boers-Visker laat zien niet bang te zijn voor het onbekende: ze verbindt in haar proefschrift twee deelgebieden van de taalwetenschap – gebarentaal en tweedetaalverwerving – die tot nog toe nauwelijks met elkaar in contact te zijn. Wat verder opvalt aan haar proefschrift is de reikwijdte. Zo kijkt ze naar verschillende linguïstische elementen die gebruikt kunnen worden in de gebarenruimte van NGT, onderzoekt ze dit zowel longitudinaal in vrije productie als ook met experimentele data van tweedetaalleerders en onderzoekt zij niet alleen het verwervingsproces zoals dat zich voltrekt, maar ook het effect van verschillende typen instructie op het leren van NGT als tweede taal. Helpt het de tweedetaalleerders als zij expliciet op de doelconstructies gewezen worden? De antwoorden op deze vragen zijn niet alleen van belang voor tweede taalverwervingsonderzoek in het algemeen maar hebben ook implicaties voor het onderwijzen van gebarentaal als tweede taal. Zo biedt dit onderzoek evidentie voor de waarde van impliciet leren en onderwijs. Het innovatieve karakter van het werk en de degelijke manier waarop Boers-Visker verslag doet, maakt dit proefschrift tot een boek dat je mee zou willen nemen naar een onbewoond eiland, zoals een van de juryleden het verwoordde.

Imme Lammertink onderzoekt in haar proefschrift *Detecting patterns: Relating statistical learning to language proficiency in children with and without developmental language disorder* of het gemak waarmee kinderen taal leren gekoppeld is aan hun vermogen tot statistisch leren. Statistisch leren gaat over het leren op basis van de frequentie van elementen (woorden, lettergrepen, frases) en hun volgorde in het taalaanbod. Lammertink bekijkt in haar studies zowel kinderen met een taalontwikkelingsstoornis als kinderen zonder een taalstoornis. Een belangrijke vraag is of de taalproblemen van kinderen met een taalstoornis zijn terug te voeren op een probleem met statistisch leren. Daarnaast heeft het onderzoek van Lammertink een methodologische component: ze onderzoekt of statistisch leren op het niveau van het individu gemeten kan worden of alleen op het niveau van een groep. Haar resultaten laten zien dat statistisch leren op individueel niveau niet gemeten kan worden en dat daarom niet onderzocht kan worden of taalvaardigheid en statistisch leren met elkaar verbonden zijn. Wel blijken kinderen met een taalontwikkelingsstoornis meer moeite te hebben met statistisch leren dan kinderen zonder deze stoornis, maar alleen in het auditieve domein. Het proefschrift van Lammertink bestrijkt een aantal onderwerpen; statistisch leren, taalontwikkelingsstoornissen, het leren van grammatica. De grondigheid waarmee Lammertink te werk gaat, is indrukwekkend: de studies zijn stuk voor stuk bijzonder goed opgezet en de resultaten worden diepgaand en genuanceerd besproken. De empirische studies en meta-analyses zijn een voorbeeld van transparante wetenschap: alle stappen worden nauwkeurig beschreven, publicatiebias wordt meegewogen, en alle datasets en scripts zijn openbaar gemaakt. Bovendien wordt alles in alle rust en zonder te snelle stappen beschreven; Lammertink gaat met chirurgische precisie te werk bij het ontrafelen van de mogelijke relaties tussen statistisch leren en taalleergemak. Het proefschrift ademt daarmee een en al academische grondigheid. Dat het daarnaast, en ondanks de vele nulresultaten, ook nog implicaties heeft voor de klinische praktijk en dat Lammertink deze op duidelijke wijze weet te benoemen, maakt het proefschrift tot een indrukwekkend en relevant werk.

Het proefschrift van Véronique Verhagen *Illuminating variation: Individual differences in entrenchment of multi-word units*, ten slotte, gaat over een cruciale aanname in zogenaamde usage-based benaderingen in de taalwetenschap. Volgens de usage-based benaderingen bestaan er verschillen in de mentale representaties van taal tussen mensen, afhankelijk van hun ervaringen. Zo zullen mensen die op zoek zijn naar een baan andere kennis hebben opgeslagen van een multi-word unit zoals “bij gelijke geschiktheid” dan mensen die niet werkzoekend zijn. Verhagen onderzoekt in haar proefschrift zowel de verschillen tussen mensen als binnen mensen (middels herhaalde metingen) om te zien hoe groot deze verschillen zijn. Ook onderzoekt zij of metingen van individuen betere voorspellers zijn van gegevens verzameld met psycholinguïstische experimenten dan data van verschillende mensen die zijn samengevoegd. Zij doet dit middels een combinatie van corpus-gebaseerd onderzoek en experimenteel onderzoek. Uniek en origineel in dit proefschrift is het bekijken van intra- en inter-individuele variatie in plaats van data die is geaggregeerd over individuen. Het proefschrift vertrekt vanuit een breed gedragen theorie en toetst de aannames van deze theorie in een serie methodologisch zeer goed vormgegeven studies met creatief gekozen onderzoekssamples en indrukwekkende groepsgroottes. De analyses zijn gedegen en de verslaglegging bijzonder helder. Dit maakt dit proefschrift tot een overtuigend werk met een sterke bijdrage op het vlak van methodologische vernieuwing.

Hoewel de drie proefschriften alle drie van bijzonder goede kwaliteit waren, bleek het niet moeilijk om consensus te bereiken over de winnaar. Vanwege de theoretische diepgang, de breedheid van onderwerpen, de grondigheid van onderzoek, en de kristalheldere en genuanceerde wijze waarop de auteur verslag doet, heeft de jury unaniem besloten om de AVT/Anéla dissertatieprijs 2020 toe te kennen aan Imme Lammertink.